

Lund den 25 mars 2013

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Anmälan av rektor vid Högskolan i Gävle för brott mot meddelarfriheten samt mot forskningens frihet

Denna anmälan gäller en av Högskolan i Gävle antagen kommunikationspolicy för anställda (bilaga 1). Vi menar, av skäl som vi sammanställt nedan under punkt 1), att denna strider mot meddelarfriheten.

Vi hemställer även åt JK att utreda en annan grundlagsfråga som kommunikationspolicyn reser. Frågan gäller huruvida policyn är förenlig med en central del av forskningens frihet, nämligen den som kommer till uttryck i regeringsformens krav på största möjliga yttrandefrihet i vetenskapliga angelägenheter. Bakgrunden förklaras under punkt 2).

De frågor vi reser är av stort allmänintresse och angår i förlängningen samtliga 34 statliga lärosäten och därmed 10000-tals anställda.

1) I kommunikationspolicyn, som antagits av rektor, står bland annat följande:

”Den interna kommunikationen ska så långt det är möjligt föregå den externa. Alla medarbetare ska känna till och kunna stå bakom verksamhetsidé, vision och gemensamma mål. För att högskolan ska uppfattas som trovärdig i sin externa kommunikation är det nödvändigt att alla medarbetare kan stå bakom och representera fattade beslut. Vi strävar därför efter att alltid kommunicera internt före det att information lämnas till externa mottagare inklusive media ... Med extern kommunikation för vi ut bilden av Högskolan i Gävle. Den bild vi kommunicerar är den för oss önskvärda bilden.” (sid. 5 resp. sid. 7)

I ett senare stycke uttrycks samma tanke utan förbehåll och nyanseringar (sid. 9): ”Kommunicera internt före externt: Det som kommuniceras externt till massmedia ska vara förankrat internt för att undvika att viktig information når medarbetarna genom tidningar, radio eller TV istället för via våra interna kanaler.”

Detta kan, menar vi, inte vara förenligt med meddelarfriheten enligt vilken varje offentliganställd har rätt att vända sig till media utan att först diskutera saken internt inom myndigheten.

Vi får stöd i vår kritik av fyra statsvetare vid Uppsala universitet som i en artikel i Gefle Dagblad (bilaga 2) reser liknande invändningar mot kommunikationspolicyn. Deras kritik har uppmärksammats i Svenska Dagbladet (bilaga 3). Statsvetarna skriver: ”Det är aldrig OK för en ledning att antyda att man som offentligt anställd inte får utnyttja sin grundlagsskyddade meddelarfrihet. Policyns föreskrivande om att man alltid ska kommunicera internt innan information till externa mottagare lämnas (inklusive media!), är med andra ord grundlagsstridig.”

2) I kommunikationspolicyn görs inte någon tydlig skillnad mellan kommunikation av forskningsresultat och annan kommunikation. Som den står måste policyn därför förstås som att även

forskningsresultat måste kommuniceras internt innan de kommuniceras externt. Men detta strider mot regeringsformens ovan nämnda krav på största möjliga yttrandefrihet i vetenskapliga angelägenheter (2. kap, § 23). Det kan tilläggas att frågan är långt ifrån enbart teoretisk utan kan förväntas uppstå även i praktiken. Ett exempel vore en studie, utförd av forskare i Gävle, som visar – rent hypotetiskt – att forskningen vid Högskolan i Gävle är av låg kvalitet. Ett sådant resultat skulle troligen inte svara mot den önskvärda bilden av högskolan, varför policyn måste förstås som att forskaren är tvungen att fråga ledningen om lov att få publicera det. Enligt vår uppfattning vore detta ett flagrant brott mot principen om forskningens frihet.

Även om policydokumentet på sid. 9–11 nämner gällande lagstiftning angående yttrande- och meddelarfrihet, menar vi att de signaler dokumentet sänder som helhet är att högskoleledningen ogillar att anställda utnyttjar sina grundläggande rättigheter. Dokumentet skapar därför en osäkerhet hos högskolans personal om vilket regelverk som gäller i praktiken, vilket är tillräckligt för att en tystnadens kultur ska uppstå, där kanske berättigad kritik av det sätt på vilket verksamheten bedrivs inte längre kan uttryckas.

Med vänliga hälsningar

Guy Madison, professor i psykologi vid Umeå universitet

Erik J. Olsson, professor i teoretisk filosofi vid Lunds universitet

Jens Sörensen, lektor i globala studier vid Göteborgs universitet

Magnus Zetterholm, lektor och docent i nya testamentets exegetik vid Lunds universitet

Författarna representerar *Academic Rights Watch*, en ideell organisation som bevakar den akademiska friheten i Sverige (www.academicrightswatch.se)

Förteckning över bilagor

Bilaga 1: ”Kommunikationspolicy för Högskolan i Gävle”, fastställd av rektor 2012-11-16 (Dnr 2012/1383).

Bilaga 2: ”En högskoleledning i fritt fall”. Gefle Dagblad 2013-03-09.

Bilaga 3: ”Statsvetare: Högskola strider mot grundlag”. Svenska Dagbladet 2013-03-11.